

BUITEN

27^E JAARGANG N^O. 20

ZATERDAG 20 MEI 1933

VIANDEN MET ZIJN BEROEMDE RUINE
BIJ HET ARTIKEL: „DE LUXEMBURGER EN ZIJN VADERLAND”

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

EEN EINDJE TOUW, NAAR HET ITALIAANSCH VAN LUCIO D'AMBRA	BLZ. 236
DE CHINEESCHE COLUMBUS, DOOR F. G. MEDER	BLZ. 237
LIGUSTER (GEDICHT), DOOR P. ENKELING	BLZ. 237
HEMELVAARTSBROODEN, DOOR K. D. KONING	BLZ. 237, 246
AXEL MUNTHE'S SAN MICHELE (GEÏLL.), DOOR GEOFFREY BRET HARTE	BLZ. 238—240
DE REDDING (GEÏLL.), DOOR H. E. KUYLMAN	BLZ. 239—241
ROTS- EN MUURTUINTJES (III) (GEÏLL.), DOOR JOHN BERGMANS	BLZ. 241—244
DE LUXEMBURGER EN ZIJN VADERLAND (II) (GEÏLL.), DOOR DR. SIBOLD S. SMEDING	BLZ. 235, 244—246
OOGEN, DIE VEEL GEZIEN HEBBEN EN NAAR HUIS (ILL.)	BLZ. 246

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.
Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

EEN EINDJE TOUW

NAAR HET ITALIAANSCH VAN LUCIO D'AMBRA

MARCELLO Ròvere ging met ons zijn studeerkamer uit, onder den arm het manuscript van zijn nieuwe stuk, dat hij ging voorlezen aan Teresa Adriani. In de hall stond hij stil en zei: „Ik zal het in een krant moeten pakken. Wie van jullie heeft er een bij zich?” Alle drie boden wij er den ouden maestro een aan. Marcello Ròvere nam er één en daar in de hall met zijn overjas al aan vouwde hij de krant uit op een oud Bolognees tafeltje en wikkelde het manuscript erin. En toen, met dien verstrooiden blik die hem eigen was en waardoor hij ook in een gezelschap van honderd menschen alleen leek, voegde hij er aan toe: „En nu zou ik nog een stukje touw moeten hebben om het pakje vast te maken” Wij aan het zoeken. Ook de knecht. Maar nergens was iets te vinden. Toen ging de bediende het vragen aan Mevrouw Ròvere. Maar hij kwam met lege handen terug: „Mevrouw zegt, dat als het niet in de laden is van de hallkast, er geen touw is”. Ròvere haalde de schouders op en met een bitteren glimlach nam het pakje zoo goed als het ging onder den arm, maakte de deur open en noodde ons mee weg te gaan. Wij begeleidden hem te voet tot het hotel, waar Teresa Adriani logeerde. Eerst zwegen wij. Dan keek de groote schrijver naar het ongelukkige pak, dat half openging onder zijn arm, en glimlachte: „Als jullie eens wist, jongens, wat er alles vast kan zitten aan een stukje touw dat er niet is! Dat is heel het drama van een huwelijksleven van dertig jaren en dat is het algeheele afstand doen van den puren roem, dien men zich droomt als men twintig is. Wij gevoelden, dat deze woorden de voorboden waren van een verhaal en kwamen nog dichter bij hem loopen om te luisteren. „Tja”, zei hij. „Aan een eindje touw Het zit zoo. Jullie weet, dat ik een geboren romanschrijver ben. Vertellen was mijn groote vreugd, was wat mijn geest noodig had. Terwijl schrijven voor het tooneel altijd slechts iets episodisch is in mijn litteraire leven. Van die episodien heb ik er drie gehad: één toen ik twintig was en tot de ontdekking kwam, dat mijn romans me niet veel opbrachten en ik hoopte in één slag door het tooneel rijk te worden. De tweede periode valt op mijn veertigste jaar, toen ik al een veertig romans geschreven had en ik meende, dat met weer stukken te gaan schrijven, ik mezelf en het publiek een aangename variatie zou verschaffen. En de derde periode hebben we nu, nu ik vijftig ben De kinderen zijn groot. Het leven is duur. Ik heb zware lading in mijn boot en zou haar slecht kunnen sturen met de dunne zeiltjes van mijn arme boeken, die weinig gelezen en nog minder gehonoreerd worden. Beter zal ze vooruitkomen met de krachtige riemen van flinke kwartaals-uitkeeringen van auteurs-

rechten, van stampvolle premières en goed bezette reprises die mijn populariteit mij verzekert bij ieder stuk, ook al zou het dit zelf niet verdienen. „Maestro, het touwtje” kwam één van ons ongeduldig. „Ik kom nu dadelijk op het eindje touw”, antwoordde Marcello Ròvere. „Aan die drie afzonderlijke perioden, waarin ik voor het tooneel werkte, beantwoorden drie tijdperken in mijn gevoelsleven, van mijn positie in m'n gezin, van de voorstelling die wij ons maakten en maken over den roem, op twintig-, veertig- en zestigjarige leeftijd, ik en mijn onmiddellijke omgeving. Als ik, toen ik twintig was, een stuk van me ging voorlezen aan een directeur van een tooneelgezelschap in de hoop, dat ik nu eindelijk eens een kans krijgen zou, dan was er groot feest bij mij thuis. Dat arme manuscript van mij, waarop zooveel verwachting gebouwd werd, en dat nu begraven ligt in een oude kast op zolder, werd toen vereerd alsof 't het Allerheiligste was, dat in een processie meegevoerd zou worden op een plechtigen feestdag. Mijn vrouw naderde het slechts met gedempte stem. Zij beroerde het voorzichtig alsof het iets teers en heiligs was. En als ik er mee gaan zou, wikkelde zij het in velijn-papier en bond het vast met mooi rood lint, of hemelsblauw als onze droomen, dat zij 's ochtends was wezen koopen. En zoo ging ik dan met mijn copie, keurig en liefderijk verpakt en bestrikt, weg, onder kussen, lachjes en heilwenschen, alsof ik den Roem in persoon ging ontmoeten, opdat hij mij op het voorhoofd zou kussen en ik hem mee zou nemen naar huis, voor altijd aan mijn lot verbonden”. Hier stond hij even stil en glimlachte, Marcello Ròvere, dan ging hij voort: „Allen toen, in mijn gezin, erden en zegend mijn stukken. En toch brachten ze geen cent op, kostten slechts het mooie lint dat mijn vrouw kocht om ze mee in te pakken”. Ròvere liep weer door en vertelde verder: „Als ik, toen ik veertig was, een nieuw stuk ging voorlezen aan een acteur of een actrice, riep mijn vrouw het meisje en liet haar het manuscript inpakken in een stuk pakpapier, dat bij ons altijd voorradig was. Dan zei het meisje: „Er moet nog een lint om”. En mijn vrouw antwoordde: „Het kan wel met een stukje touw. Zoek maar eens. Er moet nog in de gangkast liggen” Vervolgens ging mijn vrouw met mij mee tot in de hall, maar het manuscript bleef zonder strikjes en zonder zegewenschen. Alleen zei zij op den drempel tegen mij: „Laat ons hopen, dat het bevalt” En dan zuchtte ze. En aldus ging ik weg, mijn ideaal verkleind naar dezelfde mate als het manuscript: niet langer velijn-papier en blauwe of rozeroode linten, maar een beetje pakpapier en een stukje touw kruislings eroverheen” Marcello Ròvere stond weer stil en zei weer met een glimlachje: „Mijn stukken waren niet langer een evenement in mijn huis. Toch brachten de arme dingen, mij, bon an mal an, eenige biljetjes van duizend in, die voor allerhand zaken uitstekend van pas kwamen. De Roem was niet meer dan een zuchtje” Toen liep hij weer door en vatte zijn verhaal weer op: „Wat de derde periode betreft, met mijn vijftigste nu, jullie zijt er allen getuigen van geweest. Ziehier de verschijning in het openbaar van mijn nieuwe stukken: een oude krant en niet eens een stukje touw. En het antwoord van mijn vrouw: „Als er in de la in de hall-kast geen touw ligt, dan is er geen in huis” Ach jongens, nu niet eens meer een stukje touw En mijn huis ziet mijn stukken gaan zooals een doode uitgaat uit een hotel: 's nachts en onder een algemeene onverschilligheid En wat den Roem betreft, och jongens, niemand weet waar hij is Net als met het touw.” En weer stond de maestro eenige oogenblikken stil. Maar zijn glimlach kwam moeilijker dan de andere keeren, het leek meer een grimas, en hij zei: „Voor mijn gezin beteekenen tegenwoordig mijn stukken niets meer. Desniettegenstaande worden er jaarlijks tweehonderdduizend lire verleefd. En die komen alle tweehonderdduizend van deze arme manuscripten, waarvoor zelfs geen lint meer beschikbaar is — en dat zou ik nog kunnen begrijpen — maar waarvoor zelfs geen stukje touw meer te vinden is” Wij zwijgend liepen we weer door. Wij durfden niets te zeggen. En de oogen van den maestro waren vochtig. Toen, onverwachts, stond hij stil voor een manufacturen-winkel en zei: „Maar een mooi lint voor mijn stuk wil ik ditmaal mezelf geven”. En even later kwam hij uit den winkel, met om het manuscript een grasgroen lint, of een lint in de kleur van de Hoop, zooals ge 't noemen wilt. En er naar kijkende glimlachte hij gelukkig, zooals hij zeker niet geglimlacht heeft, de goeie arme Maestro, op den dag waarop men hem het roode-en-witte Commandeurs-lint om den hals hing

AAN DE KUST VAN CAPRI, HET EILAND VAN DE BLAUWE GROT EN DE VILLA SAN MICHELE

AXEL MUNTHE'S SAN MICHELE

DOOR GEOFFREY BRET HARTE

SAN Michele, de door Axel Munthe's boek „De Geschiedenis van San Michele” zoo beroemd geworden villa, is, getrouw aan de traditie van zoo menige Italiaansche Villa, gebouwd op de plaats van vroegere Romeinsche grootheid. Keizer Augustus had, als vele patriciërs van zijn tijd, een aangeboren gevoel voor natuur-schoon en tengevolge daarvan ruilde hij Ischia, zijn privaat bezit, om voor Capri als keizerlijke lusthof. Ook stelde hij zich niet tevreden, om maar overal op dit ongewoon mooie eiland te bouwen, doch koos met het scherpziend oog van den kunstenaar de meest markante plek: een ruwe vooruitspringende rots aan de helling van Monte Solaro, tweeduizend voet boven de zee en een panorama beheerschend van adem-benemende, bijna ontzagwekkende schoonheid. Dat panorama kan door ons menschelijk oog niet met een enkelen blik omvat, nòch in een oogwenk ten volle begrepen en gewaardeerd worden. Gedrenkt in zonnelicht, verlevendigd door talloze kleurschakeeringen, heeft hier Natuur een wedstrijd aangegegaan met Historie om den voorrang te krijgen over het schouwtooneel, dat zich van Ischia en den rookenden Vesuvius uitstrekt langs de geheele Napelsche Golf, om eerst te eindigen bij de ver-verwijderde tempels van Paestum. ☼ In dit verbazingwekkende landschap draagt iedere duimbreed gronds met trots de faam van legende en historie. Over de blauwe wateren van de Middellandsche Zee, de wateren, die ge ver beneden U ontwaart, zeilden de schepen van Ulyssus, en niets van hetgeen het oog in dit fantastische natuurtooneel omvat, is veranderd sedert die lang-vervlogen tijden. ☼ Het is hier even vanzelfsprekend als in de dagen, toen Augustus en Tiberius op deze zelfde terrassen rondwandelden, dat architectuur en omgeving één onverbreekbaar geheel vormen. Gesymboliseerd door het droomende mysterie van de Sfinx van San Michele die het hoogste punt beheerscht, vormen sneeuwwitte muren, beschaduwde loggia's, die een blik gunnen op de schoonheid er buiten door

bevallige booggewelven, en hooge, donkere cypressen, zich afteekend tegen den diepblauwen hemel, tezamen één geheel met het uitzicht, zooals de montuur voor een kostbaar juweel. ☼ De schepping van een woning en tuin zòd schoon als San Michele, is alleen mogelijk voor iemand als Dr. Munthe, wiens leven even vol en wiens levensbeschouwing even ruim is als het landschap, dat hij voor persoonlijke achtergrond gekozen heeft. De Villa heeft geen architecten gekend: zijn smaak en energie hebben de muren opgetrokken, zijn artistieke onvoldaanheid met een minder geslaagd effect heeft ze omverdoen werpen en opnieuw doen

„DE ZAAL DER MEDUSA”

De twee kunstschaten, die dit vertrek sieren, hebben hun weg van den bodem der zee hierheen gevonden: de Grieksche Medusakop en de prachtige zuil van „Fiore di Persico” wier amethyst-kleur haar haast tot een unicum maakt in de wereld der marmersorten

bouwen, totdat een in zijne oogen volmaakt geheel bereikt was, waarin bouw en omgeving harmonieerden. „De ware manier om een huis goed te bouwen is, om den heelen boel af te breken en opnieuw te beginnen — het doet er niet toe hoe dikwijls — totdat je oog zegt, dat alles in orde is”, zegt de auteur in zijn boek. „Het oog is onbedriegelijk zoolang men afgaat op eigen oogen en niet op die van anderen”. ☼ Zijn noordelijk oog heeft wonderwel de zuidelijke levenskunst, zooals zij zich in de bouwwijze uit, begrepen, waarbij huis en park zòd nauw in het plan verbonden zijn, dat het moeilijk te zeggen is waar het eene begint en het andere eindigt; waar binnenhoven, overdekte loggia's en kloosterhofjes alle medewerken tot het ééne doel. In den geheelen bouw zijn toepassingen van plaatselijke architectuur ruimschoots voorhanden en de gewelfde zolders, dikke muren en onverwachte nissen komen tot hun volle recht onder de zware schaduw der oude cypressen. (Slot volgt)

DE REDDING

DOOR H. E. KUYLMAN

ALS een vlam schoot het eekhoortje langs den dennestam naar den grond, rende over het fluweelen mostapijt naar den ouden eik, die als eenling te midden der dennen, met zijn scharlaken herfstmantel, wel een koning scheen. ☼ Aan den breeden voet bleef de vluchteling even hijgend zitten en dan vloog hij met een vaart langs den ruwen bast den boom in en verdween in een nauwe spleet, waar hij met moeite zijn lichaam doorheen drong. ☼ Dat was op 't kantje af. Indien hij een oogenblik gewiefeld had, zou de havik hem gegrepen hebben. Bevend van den doorgestanen angst wikkelde het eekhoortje zich in zijn staart en de zwarte, glanzende oogjes gluurden verschrikt naar de lichtstreep, die door de spleet drong. Dit was nu al de derde maal, dat hij in twee dagen tijd op zoo'n verradelijke manier was aangevallen. Eerst door den buizerd, die echter niet vlug genoeg was geweest in zijn beweging om het rond den stam glijdende eekhoortje te grijpen; de tweede aanval was echter veel gevaarlijker geweest, want de oude raaf, die sinds jaren op den dennenheuvel in den top van een hemelhoogen spar zijn nest had gebouwd, was op sluwe wijze hem genaderd, toen hij op het mos een dennekegel aan het ontleden was. ☼ Den houw met den sterken snavel, die hem het rugvel had opengescheurd, voelde hij nog pijnlijk branden en het konijnenhol, dat gelukkig vlak bij hem was, had hem nog ter elfder ure redding gebracht. Deze laatste aanval was echter de gevaarlijkste van alle, want met zoo'n weergalooze snelheid had de havik zich uit de hooge lucht op hem geworpen, dat hij reeds den ijzeren klauw zag uitstrekken om hem te grijpen, toen hij zich in zijn radeloozen angst maar had losgelaten en in een dichte warreling van takken was gevallen, die door hun dichtheid de vaart van den havik hadden gestuit. Dit oponthoud was juist voldoende geweest om zich uit de voeten te maken en nu nog trilden al zijn spieren van de inspanning om tijdig het reddende gat te bereiken. Eindelijk sluimerde hij in en schrok eerst wakker, toen met ratelenden hamerslag een groene specht hem vertelde, dat de nieuwe dag was aangebroken. ☼ In de boschpaden bouwden de zonnestralen wazig-blauwe kolommen; in het gras tooveren zij duizenden flonkerende diamanten in het webbe van de spinnetjes, waarin de dauwdroppel nog een oogenblik toefde. ☼ Over den bodem glijden zij met zacht gekoos en licht- en schaduwvlekken brengen glans en gloed op het groene mostapijt. ☼ Het

EEN LOGGIA DEN CAESARS WAARDIG

Hun paleis stond eens op deze plaats. Men beweert, dat de vloer fragmenten bevat van alle bekende marmersoorten. Ze werden ter plaatse gevonden

eekhoortje steekt omzichtig den kop uit de spleet, gluurt naar alle kanten en dan wringt het zich naar buiten. Vergeten is de angst van gisteren en vroolijk glijdt het als een zonnestraal langs den stam naar beneden, rent over den bodem, knabbelt aan een dennekegel, eet een stukje uit het eekhoortjesbrood, dat weelderig groeit in de schaduw der boomen en begint dan aan het werk, waartoe zijn natuur hem dwingt. De herfst is in aantocht, de winter zal volgen en nu is 't tijd om voedsel te vergaren voor den kwaden tijd. Hij verdwijnt telkens in de spleet van den eik. In de eerste plaats zijn 't eikels, in de tweede plaats beukenootjes, die hij naar binnen brengt. ☼ Voor de zooveelste maal komt hij terug en juist als hij naar binnen zal gaan, trekt een gerucht zijn aandacht. ☼ Bewegingloos blijft hij staan in de houding, waarin

EEN GEZICHT, DAT IEDEREN BEZOEKER VAN CAPRI BEKEND IS: DE SNEEUWWITTE GEVEL VAN SAN MICHELE, WELKE VILLA EVEN ALS ZOOVELE ANDERE IN ITALIË HET BESTE BEWAART VOOR HEN, DIE HET VOORRECHT HEBBEN ER BINNEN TE GAAN

hij zich bevond toen hij het geluid hoorde, en alleen de schittering in de zwarte oogjes verraadt, dat hij leeft. 't Is geen angst, die in zijn oogjes schittert, 't is boosheid, want op zijn gebied heeft zich een andere soortgenoot gewaagd, dien hij niet kan dulden nu de winter aanstaande is. ☞ Omzichtig nadert langs den stam van een den een andere eekhoorn.

Zijn staart is vol, zijn huid glanst met grijs-blauwen weerschijn. Aan de oortjes bevinden zich mooie pluimpjes en zijn zwarte oogjes glinsteren vol levenslust. Nog ziet hij niet, wie hem begluurt, maar toch verraden de trillende neusvleugels dat hij weet, dat hij niet onopgemerkt komt. ☞ Juist als hij behoedzaam op den bodem springt, schiet de ander op hem toe en rollend en draaiend wentelen zij door het mos, elkander met tanden en nagels bewerkend. Luid klinkt hun oek, oek, door het bosch en Reintje, die den geheelen nacht vruchteloos gejaagd heeft, ziet hier zijn kans. Pijlsnel rent hij in gestrekte houding, zich achter de boomstammen schuilhoudend, naar de plaats van het gevecht en zonder zich een oogenblik te bedenken springt hij op de vechtenden en grijpt den eerste den beste in zijn rug om met een enkelen knauw het leven uit zijn lichaam te persen. ☞ Doodelijk verschrikt vliegt de overgeblevene den boom in, klimt tot in den hoogen top en klemt zich daar bevend vast. ☞ Eerst na twee uur daar doorgebracht te hebben, waagt hij het naar den ouden eik te gaan en verbergt zich dan snel in de nauwe spleet om den volgenden dag voor 't eerst weer te voorschijn te komen. ☞ Zijn tegenstander is wel is waar verdwenen, maar daarvoor in de plaats is er een gekomen, die veel gevaarlijker is. ☞ De Herfst leefde zich in al zijn volheid uit. ☞ Over de kruinen der beuken en eiken gloeide de herfstbrand en bij het scheiden van den dag, als de lengende zonnestrallen de golfjes van den plas verzilverden, sloegen gouden vlammen uit het rietbosch.

☞ 't Was in bosch en veld bedrijvig geworden. Van zonsopgang tot zonsondergang, dag en nacht, klonk de roep van trekkende vogels. 't Waren echter niet alleen de vogels, die vol onrust waren, doch ook de viervoetige bewoners voelden de zwerfkoorts in zich branden. ☞ De hazen, die zich lang

in de bosschen hadden opgehouden, schuwden het geritsel van het vallende blad en trokken naar het open veld. Het hermelijntje daarentegen, dat den geheelen zomer in het weiland had geleefd van muizen, mollen en kikvorschen, voelde zich daar niet meer op zijn gemak, nu het gras ineenschrompelde en de kikvorschen in den modder verdwenen om hun winterslaap te beginnen. Het trok naar het bosch en daar het reeds het bruine jasje verwisseld had met het witte pakje, merkte de eekhoorn het dadelijk op en wist, dat

er wederom een vijand bijgekomen was, waar hij rekening mede moest houden. ☞ De oostenwind had de eerste nachtvorst gebracht. Deze had zilveren guirlandes geweven door het helmgras op de heide en had de boschpaadjes bestrooid met poeiersuiker. ☞ Over dezen jongen winter goot de opkomende zon haar gouden stralen en tooverde een wonder-schoon kleurspel, vol van diamant-geflonker en parelgeschitter. ☞ Des nachts had het eekhoortje reeds de komst van de eerste koude gevoeld, want ofschoon het ronde nest in den

top van den denneboom een dichten wand had van mos en takken, had het liggen rillen, als de fijne wind door de kruinen zoefde en een weemoedigen klank deed geboren worden, die, van boom tot boom overgenomen, aanzwol tot een machtig lied. ☞ Toen de dag aanbrak, verliet het eekhoortje het nest en na zijn maaltijd gedaan te hebben, begon het met koorts-

achtigen ijver met het bouwen van een nieuwe woning. Ook daarvoor had het reeds verschillende woningen gebouwd, maar deze waren licht en luchtig, werden nooit gebruikt, doch hadden slechts gediend om aan zijn bouwwoede uiting te geven. Deze nesten nu konden goed dienen voor bouw materiaal en reeds had hij er eenige uit elkander getrokken en naar het nieuwe bouwsel gebracht, toen hij plotseling verstijfde van schrik. Juist zou hij het derde nest uit elkander rukken, toen de witte gedaante van het hermelijntje voor het gat verscheen. Met een scherp kreet sprong het naar voren om het eekhoortje te grijpen; zijn aanval mislukte in zooverre, dat het niet de keel van zijn slachtoffer te pakken kreeg, doch eenige centimeters lager zich aan het borsthaar vastklemde. Angstig krijschend liet het eekhoortje zich vallen en terwijl zij om en omwentelden van tak op tak, trachtte het zich van zijn aanvaller te ontdoen. Met een smak kwamen zij op den bodem, het eekhoortje op het zachte mos, het hermelijntje op den stromk van een omgehakten boom. Beide bleven een oogenblik verdoofd liggen en toen rukte het eekhoortje zich los en vluchtte naar zijn eikeboom, waar de nauwe spleet hem weldra opnam en voor zijn vijand verborg. Het hermelijntje dacht echter niet aan een vervolging en kroop in een oud konijnenhol om te bekomen van den val, die hem zijn prooi ontnomen had. ☞ De winter was gevolgd op een mooien herfst. ☞ Bonte kraaien hadden bezit genomen van de weilanden

en hun sombere gestalten zweefden steeds door de grauwe lucht, de koppen gebogen naar de aarde, speurend naar buit, want de honger kwelde en plaagde. ☞ Wilde ganzen trokken in V-vorm van land naar land, graasden op de nu sluimerende akkers het overgebleven groen weg en leden eveneens armoede. ☞ Vreemde kreten verstoorden nu en dan

de doodsche stilte en achter elkander, met loomen vleugelslag, trokken dan de wilde zwanen onder de loodblauwe luchten en hun blanke gewaden schenen nog witter, dan de sneeuw, die sinds eenige dagen gevallen was. ☞ In de singels van eiken- en berkenhout werd ook de winter gevoeld. Daar knabbelden de konijnen den bast der struiken af omdat zich niets anders meer voordeed om te eten. En in de bosschen was 't hetzelfde. Schor en hongerig klonk de kreet van de boschkraaien en langs de wildpaadjes sloop de vos met in-

gevallen lenden op zoek naar iets eetbaars. ☞ Ook het eekhoortje leed onder de voortdurende koude, doch voedselnood had 't nog niet gehad. Zijn voorraden waren nog niet opgeteerd en dennekegels waren er in overvloed. De sneeuw echter, die den bodem nu bijna overal bedekte, was zijn vijand. Van nat hield hij niet, daarom ook was hij gebonden aan de op hoogen grond gelegen dennenbosschen. ☞ Lust tot jolig spel had hij evenmin. Wanneer hij geen voedsel tot zich nam, lag hij in een der nesten te slapen, opgerold in

KLEINE BINNENHOF IN SAN MICHELE

De welafsluiting is afkomstig uit het tragische klooster der „Sepolti Vivi” (Levend Begravenen) te Napels, dat door de cholera-epidemie ten onder ging, zooals den lezers van „De Geschiedenis van San Michele” bekend is. Eens was dit voorwerp een altaar gewijd aan den Mithrasdienst, nu geeft het koelte aan dit intieme plekje

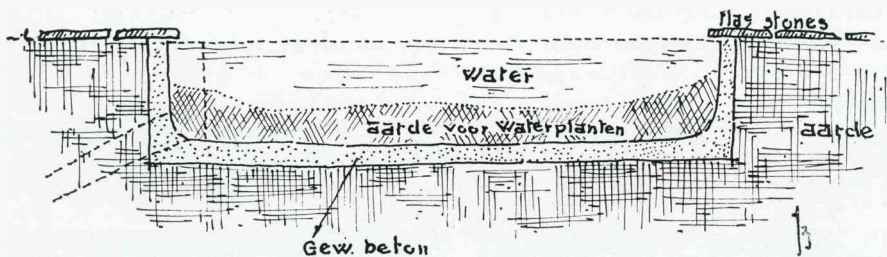
ZIJN STAART IS VOL, ZIJN HUID GLANST MET GRIJS-BLAUWEN WEERSCHIJN, AAN ZIJN OORTJES BEVINDEN ZICH MOOIE PLUIMPJES

EEN GROOTE MUURTUIN MET VIJVER EN FLAGSTONEPAD

zijn pluimstaart, die nu heel dik was geworden. Op een dag, waarop de koude snerpender was dan ooit, lag het eekhoortje wederom in het nieuw gebouwde nest. De dikke moswand beschermde hem echter niet voldoende tegen de als met speldeprikken beladen lucht en telkens voelde hij een koortsachtige siddering over zijn haren trekken. En plotseling voelde het eekhoortje een doodelijken angst en toch had geen enkel gerucht de stilte verstoord. Maar hij wist, dat er toch een vijand was, die 't op hem voorzien had. Zijn onnaspeurlijk instinct had hem gewaarschuwd. Voorzichtig alle geluid vermijdend, kroop 't uit het nest, liet zich langs den stam naar den grond glijden en zou juist naar den reddenden eik rennen, toen een licht geritsel zijn oor trof. Zonder te kijken schoot het eekhoortje weg, maar sneller dan hij was de boommarter, zijn grootste vijand. Zijn weg naar den eik met de spleet, waarin hij zich veilig wist, werd afgesneden en ten einde raad vloog hij een den in. Maar even snel volgde de marter. Over de dunste takken, langs de gladste stammen, overal waar het eekhoortje ging, achtervolgde de bloeddorstigste onder de boschbewoners. Eindelijk, uitgeput van de lange vermoeiende jacht, liet het eekhoortje zich op het mos vallen en schoot met de laatste krachten, die hem overbleven, een boschje lage dennen in, waar hij in het hoog opgeschoten heideruig trachtte te ontkomen. Daar voor hem gaapt plotseling de ingang van een groot hol en zonder zich een oogenblik te bedenken rent hij naar binnen. Maar achter zich hoort hij zijn vervolger en steeds daalt hij dieper in een labyrint van gangen. Dan plotseling schrikt hij, want voor hem, in een warm nest, ligt een das, in diepen winterslaap. Wat te doen. Achter zich weet hij den

dood, die hem niet sparen zal. En dan, bevend van angst, kruipt hij bij den das in 't warme nest en wacht. De marter volgt met bloeddorstigen wellust het spoor van zijn prooi en als hij de warme lucht van den vluchteling opsnuift, schiet hij naar voren, zeker van den buit. Maar dan vliegt hij onder het uiten van scherpe angstkreten weg, want de sluimerende das heeft hem den doodschrik op het lijf gejaagd. Na vele uren komt het eekhoortje te voorschijn en omzichtig klimt het naar de spleet van den eik, die voor de zooveelste maal een veilige schuilplaats biedt aan den vervolgdene bewoner, voor wien de gevaren des levens zoo vele zijn.

DOORSNEDE VAN EEN VIJVERTJE IN EEN MUURTUIN

Rots- en Muurtuintjes

DOOR JOHN BERGMANS

III

EEN stelsel van stapel- of gemetselde muurtjes draagt den naam van muurtuin. Hierin zullen, zooals vanzelf spreekt, een of meer trappen gemaakt dienen te worden. Als materiaal voor trappen gebruikt men groote stukken natuursteen, flagstones of baksteen. 't Beste is een trap met cementspecie te metselen, waardoor alles goed stevig komt te liggen. Een trap is nu eenmaal iets dat dienst moet kunnen doen. Het zou zeer onaangenaam en zelfs gevaarlijk kunnen zijn, wanneer zoo iets niet goed vast ligt. Een trap waarop men alle voorzorgen moet nemen om er op of af te komen uit vrees dat zij uit elkaar valt, voldoet niet meer aan zijn eerste vereischte. Ook ziet men ze wel eens zóó dicht begroeid met rotsplanten, dat slechts met groote moeite een plaatsje te vinden is waarop men zijn voet kan zetten.

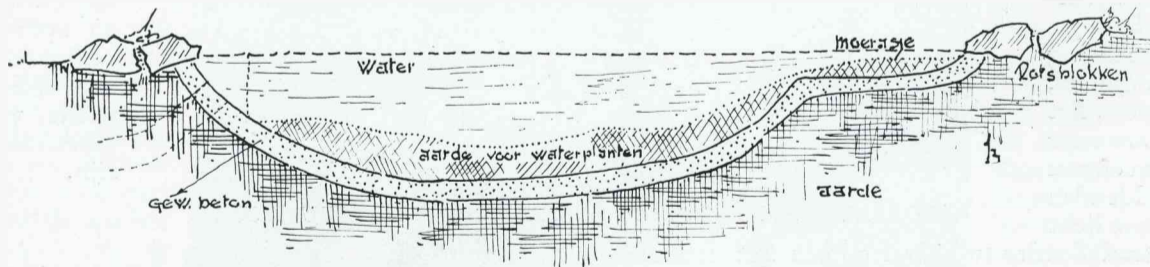
GEDEELTE VAN EEN STADSTUUNTJE

Dit is eveneens verkeerd, een trap is er om gebruikt te worden, men moet zich er zelfs goed op kunnen bewegen. Men brengt dus alleen daar planten aan, waar ze zich vrij kunnen ontwikkelen en tegelijk geen hinder bij het lopen veroorzaken. Een trap moet verder zoo gemaakt zijn, dat men er gemakkelijk op en af kan gaan. Dit bereikt men door lage, breede treden, een goede maat is wanneer elke trede 40 à 50 cm breed en circa 15 cm hoog wordt. Door deze lage treden zal de trap langer schijnen. Dit is juist een goede eigenschap, want het maakt een aardig effect in den muurtuin. Men maakt het zoo, dat de laatste (bovenste) trede een eindje achter het muurtje valt, terwijl natuurlijk ook gezorgd wordt dat de onderste trede een flink stuk aan

de andere zijde buiten den muur uitsteekt. De trap is dan in het muurtje verwerkt en ligt er niet tegenaan. Langs trappen ziet men nog wel eens pilaartjes, vazen en dergelijke decoratieve versierselen verwerkt. Men doet echter beter van dit alles zoo weinig mogelijk aan te brengen, daar het bij een modern huis en een modernen tuin uit den toon valt. Om het huis zelf te bereik en verder verschillende andere punten, waarvoor dit om praktische of andere redenen gewenscht is, leggen we een pad aan, maar aangezien paden tot zekere hoogte een noodzakelijk kwaad zijn, brengen we er zoo weinig mogelijk aan. De meeste kleine tuinen lijden aan het euvel dat er veel te veel paden in zijn, die het geheel beheerschen en veel nuttige ruimte verloren doen gaan. Het moet de beplanting zijn die domineert, terwijl de paden, die steeds een doel dienen te hebben, ongeschikt aan het ge-

heel blijven. Men ziet wel eens amateurs of „deskundigen” die een zoogenaamde teekencursus voor tuinarchitectuur gevolgd hebben, een plan maken. Eerst wordt een padenstelsel ontworpen, de beplanting brengen zij dan verder aan al naar gelang er nog ruimte te vullen blijft. Dit is een geheel verkeerde manier. Men groepeer eerst in hoofdzaak de beplanting, de noodzakelijke paden volgen als 't ware vanzelf, men ziet dan een geheel ander tuinplan ontstaan. Nu iets over de paden. Het eenvoudigste is het zandpad, dit loopt prettig, de kleur valt niet op en wanneer het goed onderhouden

wordt, heeft het verder geen pretenties en voldoet toch. Bij vochtig weder zijn ze echter minder prettig. Dikwijls brengt men er daarom grint op. Is een grintpad goed

DOORSNEDE VAN EEN VIJVERTJE MET MOERAS IN EEN ROTSTUIN

gemaakt en bedekt met een fijne maat grint, dan kunnen we er uit een praktisch oogpunt genoeg mede nemen, uit aesthetisch oogpunt gezien heeft grint echter bezwaren. En dan zien we telkens nog grintpaden die slecht zijn aangelegd en tot overmaat van ramp bedekt met een laag van het grofste grint, waarop het zeer slecht loopen is. Bij het schoffelen en harken van deze wegen springt er gemakkelijk grint op het gazon of in de beplanting, met de daaraan verbonden ergernis. In rots- of muurtuintjes zijn grintpaden geheel uit den boeze, hierin brengt men liefst steenen paden aan. Het beste en mooiste resultaat bereikt men met flagstones. Ook is het onderhoud van zulke paden miniem, althans veel minder dan van een gewoon zand- of grintpad. Wel is de aanleg veel duurder, maar de flagstones blijven hun waarde behouden, ze kunnen zelfs bij verhuizing meegenomen worden. Bij het aanschaffen

van flagstones doet men goed deze steeds per vierkanten meter te koopen. Ze worden ook per kilo verkocht, doch waar deze steenen veel water kunnen opzuigen, spreekt het van zelf dat men ze dan soms veel te duur koopt. Flagstones worden verhandeld in regelmatige en onregelmatige vormen. Van de eerste zijn de aanschaffingskosten het hoogst. In de meeste rots- of muurtuintjes zullen de onregelmatige vormen het best voldoen. Goedkoop en voor vele moderne tuintjes bij uitstek geschikt zijn baksteen-paden, niet opstaand zooals bij bestrating, doch met den platten kant naar boven gelegd. Hiervoor kunnen alle soorten baksteen gebruikt worden, mits niet al te zacht, en ook geen klinkers. Het spreekt van zelf dat men bij 't maken van paden zorgt dat de flagstones of baksteenen goed vast komen te liggen, hetgeen nogal meevalt. Dit soort paden brengt door hun roodachtige kleuren een warme, aangename tint met zich. Daarbij hebben zij het voordeel dat men ze deels kan laten begroeien met verschillende zodenvormende rotsplanten. Natuurlijk moet men er steeds aan denken dat een pad er in de eerste plaats is om gebruikt te worden. Men zet de planten dus zóó dat men er bij het lopen geen hinder van heeft. Men

ziet wel eens flagstone-paden die bijna den naam van border zouden verdienen, en waar men slechts met groote moeite de vele hindernissen kan nemen. ☼ In een tuin dient gelegenheid te zijn tot zitten. Wat is heerlijker, als de temperatuur dit toelaat, dan buiten volop van geuren en kleuren te genieten. Men zij echter vooral in den levendigen, gezelligen muurtuin voorzichtig met het plaatsen van tuinmeubelen. Zij vallen zoo licht uit den toon en werken dan bepaald storend in het geheel. Een eenvoudige bank, groen van kleur, zal gewoonlijk 't best harmonieeren. We doelen hier niet op een zitje of prieel in 't algemeen, doch juist op het zetten van meubelen in een muurtuin. ☼ De tijd van kabouterijtjes, ooievaars, bloeiende kruiwagens en dergelijke weinig fraaie dingen begint gelukkig tot het verleden te behooren. In een goeden tuin, overal waar men oog voor natuur heeft trouwens, blijven dergelijke zaken geheel weg. ☼ Het aanbrengen van water verhoogt ook in rots- of muurtuintjes de schoonheid zeer en men vergroot er bovendien de mogelijkheden van aanleg en beplanting

door. Vele planten die men anders achterwege moet laten, vinden hierin een geschikte groeiplaats. Water op zich zelf al heeft iets zeer levendigs, bovendien is het nu mogelijk goudvisschen te houden. Dit aardige snelle goedje heeft, vooral ook voor kinderen, een groote aantrekkelijkheid, 't is ook altijd weer een vreugde de snelle bewegingen en mooie kleur van een school goudvischjes gade te slaan. Behalve dergelijke begroeide vijvertjes in verschillende vorm kan men ook bassins aanbrengen zonder beplanting, bijvoorbeeld om 's zomers den kinderen een heerlijke bad- en speelplaats te verschaffen. De diepte regelt men naar de eischen eraan gesteld. De juiste plaats en vorm voor dit alles hier aangegeven is natuurlijk ondoenlijk. Dit zijn slechts wenken en besprekingen in 't algemeen. Zelf zal men moeten uitmaken, of dit door bevoegden laten doen, waar een geschikte plek en hoe de oplossing voor een waterpartij in uw tuin zal zijn, zoo dat deze past in het overige tuingedeelte. Vijvertjes worden door amateurs op allerlei manieren gemaakt, van vastgestampte klei met grint, al of niet besmeerd met een laagje cement of van gemetselde baksteen, met asfaltpapier, enz. Meestal houdt dit wel, doch na korteren of langeren

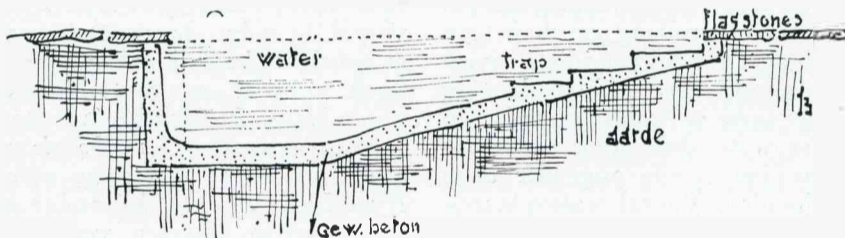
tijd gaan dergelijke zaken lekken of vriezen stuk. Mijn raad is: wanneer men water aanbrengt, doe het dan goed en maak iets van gewapend beton. De kosten zijn dan den eersten keer wel iets hooger, maar het is afdoend, op den duur dus voordeliger en men heeft geen last van lekken, stukvriezen en dergelijke. De diepte van een vijvertje hangt af van de grootte. Kleine maakt men ongeveer 40 cm diep, voor grotere zal een diepte van 50 à 80 cm voldoende zijn. De helft der diepte wordt opgevuld met goede, veenachtige aarde, waarin allerlei waterplan-

ten graag groeien. Tevens zorgt men voor een aan- en afvoer van het water. Het water kan gewoonlijk wel langen tijd mee en zal weinig vernieuwd moeten worden. In den zomer verdampt echter in deze kunstmatige vijvers veel water, dat men liefst in de vroege morgenuren weer aanvult. Ik heb verschillende vijvertjes gemaakt waarin het water reeds jaren staat zonder ververscht te zijn. Door de beplanting blijft het water schoon en de goudvisch tiert er welig. In rots- tuinen is het aardig wanneer de vorm van het vijvertje

Ontwerp J. Bergmans

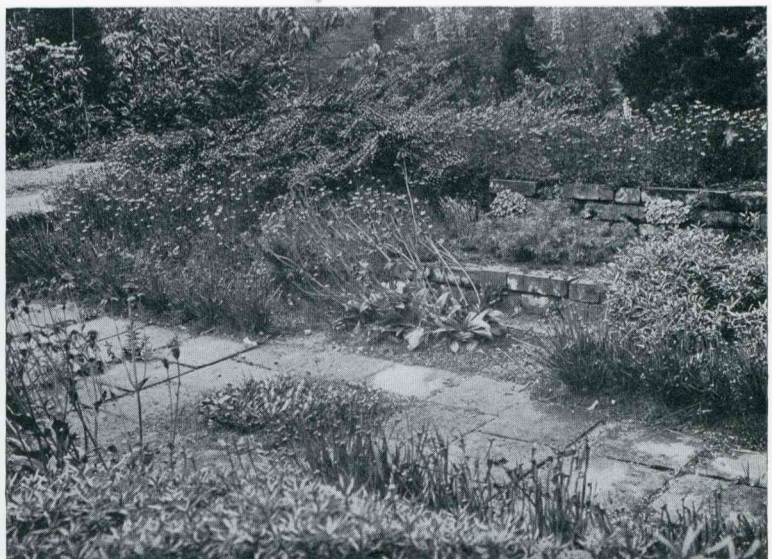
MUURTUIN MET BASSINS

EEN VIJVERTJE, WAARIN DE KINDEREN KUNNEN BADEN

FLAGSTONE-PAD IN EEN MUURTUIN

MUURTUINTJE

CLERF OF CLAIRVAUX. RECHTS, IN DE BENEDENSTAD, HET FEODALE KASTEEL — THANS MUSEUM — HOOG OP DEN BERG LINKS, DE IN NEO-ROMAANSCHEN STIJL OPGETROKKEN BENEDICTIJNER ABDIJ

zoo natuurlijk mogelijk is, de randen worden weggewerkt met natuursteen en passende beplanting. Als 't kan, laat men het water hier aan een z.g. beekje ontspringen, met kennis van zaken is op deze manier juist een heerlijk oord voor allerlei planten te scheppen. In combinatie met muurtjes en terrassen wordt voor een vijver meestal de rechtlijnige vorm gekozen. De randen kunnen hier bestaan uit een rollaag van baksteen of een breeden rand van flagstones, terwijl een juiste oeverbeplanting voor een goeden overgang zorgt. Als de beplanting eenmaal aan den groei is, dient men er weldra op te letten dat niet alles dicht groeit. Het watervlak moet zichtbaar blijven, we zouden willen aanraden steeds ongeveer twee derde van het water open te houden. Vooral waterplanten groeien snel, jaarlijks zal het wel nodig zijn de planten in te toomen. Eenige zeer geschikte, inheemsche waterplanten

zijn o.a. de Gele Lisch (*Iris pseudacorus*) met groote gele bloemen; het Waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*) waarvan de rosewitte aren van fijngebouwde bloempjes in Mei even doen denken aan Orchideeën; de Groote Waterweegbree (*Alisma Plantago*) met zeer groote sierlijke trossen van talrijke witte bloempjes. Dan zijn er de Waterlelies, waarvan vooral de volgende variëteiten voor kleinere vijvers zijn aan te bevelen: *Froebelii* met groote, donkerroode bloemen; *Meteor* heeft circa 17 cm groote bloemen van een prachtig granaatroode kleur, *Indiana* heeft buitengewoon mooie koperkleurige bloemen en *Escarboucle* prijkt met groote, vermiljoenroode bloemen. Wil men witte waterlelies, dan is vooral *Nymphaea odorata* bijzonder aan te bevelen; haar groote zuiver witte bloemen verspreiden een heerlijken, zachten geur. (Wordt vervolgd).

DE LUXEMBURGER EN ZIJN VADERLAND

DOOR DR. SIBOLD S. SMEDING

DE Luxemburgsche grens is 88 kilometer lang aan den Duitschen kant, 87 km aan den Belgischen en 50 km aan den Franschen kant; de grootste breedte van het Groothertogdom (van Rosport naar Perl) is 57 km, de grootste lengte (van Rümelingen naar Schmiede) is 82 km; de totale oppervlakte ongeveer 2587 vierkante kilometer. — Wanneer men van Fohren aan de Oostgrens een lijn trekt over Bastendorf, Diekirch, Ettelbrück en Redingen, naar Ell in het Westen, dan verdeelt men het groothertogdom Luxemburg in twee deelen: het Goedland in het Zuiden, den Ösling in het Noorden. ☞ Economisch is het Goedland 't belangrijkste, met zijn wijngaarden langs den Moezel in het Zuid-Oosten, zijn ertsgebied, het hoogoven-„Land der Roode Aarde” in het Zuid-Westen. ☞ Voor den toerist wint de wilde en woeste Ösling, het gebied der Ardennen, het echter verre. Het is een groote beboschte hoogvlakte, met diepe dalen en kloven doorsneden en verlevendigd. Het hoogste punt des lands is 562 meter boven den zeespiegel gelegen; men vindt het nabij Rindschleiden, ongeveer 6½ km Zuid-zuidwest van het romantische stadje Esch aan de Sauer. ☞ Dit woeste Noordland is het onderwerp van mijn tweede artikel over land en volk van Luxemburg. Een typische afbeelding van het landschap daar treft men hierbij aan. ☞ Van drie plaatsjes in den Ösling wil ik U een en ander vertellen. ☞ Eerst van Vianden, dat stille, romantische stadje aan de Pruisisch-Luxemburgsche grens, doorsneden door de rivier de Our. Op de voorplaat, die bij dit artikel behoort, ziet ge

de brug met het beeld van den heiligen Nepomuk. In Vianden noemt men hem echter gemoedelijk „De Bommezinnen”, vermoedelijk een verbastering van Nepomucenus. Johannes van Nepomuk was deken van Praag en biechtvader van koningin Sophia, de tweede vrouw van den woesten koning Wenceslaus II van Bohemen. Wenceslaus, een wreed vorst, wilde Nepomuk door foltering dwingen het biechtgeheim te schenden en toen deze standvastig bleef, liet de koning hem den 30en Maart 1393 in de Moldau werpen. Sindsdien vereert men den heiligen Nepomuk als martelaar en schutspatroon der schippers, vandaar dat hij dikwijls op bruggen afgebeeld staat. In Vianden heet het, dat „De Bommezinnen” zich drie maal omdraait, als hij het middernacht hoort slaan. Zoo luidt de sage althans — misschien moet men den nadruk wel op *hoort* leggen . . . ☞ Hoog boven de brug, hoog boven het geheele stadje, troont de ruïne van den eens zoo trotschen en nu nóg hoogst indrukwekkenden burcht der graven van Vianden. Vroeger bood zijn groote ridderzaal ruimte aan 500 gasten. De kapel van het kasteel is op last van Prins Hendrik der Nederlanden — die ten tijde van de regering van den Koning-Groothertog Willem III als diens stadhouder in Luxemburg optrad — geheel gerestaureerd. Maar het vandalistische begin der XIXe eeuw heeft het dak van 't eigenlijke kasteel afgebroken teneinde dit puin voor bouwmateriaal te gebruiken . . . zóó werd de trotsche burcht der Oranjes aan 't verval prijsgegeven! ☞ Onze Koningin Wilhelmina is de laatste levende vorstin, die den titel Gravin van Vianden

II

zal dragen — dan is het geslacht uitgestorven, want de titel gaat niet op prinses Juliana over. De ruïne zelf behoort tegenwoordig tot de Luxemburgsche kroondomeinen. ☞ Van Esch aan de Sauer, nabij de Belgische grens, vertel ik u dan iets. Ik vind dit het mooiste verstorven stedeke van gansch het land. Het ligt niet aan een spoortrein; met een autobus moet men er komen. Vroeger was het wel heel bezwaarlijk, want toen ging de weg over een steilen bergkam; in 1851 is er echter een tunnel door de rots gehouwen (sinds enkele jaren belangrijk verbreed) en nu voert een gemakkelijke weg erheen. Trouwens, de wegen zijn in Luxemburg overal even voortreffelijk. ☞ In een diep, nauw dal ligt Esch; de rivier de Sauer vormt een bijna gesloten lus om het heuveltje in dit dal, waarop het stadje zich rond zijn oude kerk vlijt. Boven de kerk nog

liggen de ruïnes van het kasteel der Seigneurs van Esch, edelen, die al sinds de IXe eeuw met eere in de geschiedenis des lands vermeld worden. Esch is een ideaal toevluchtsoord voor den zoeker naar absolute rust en eenzaamheid en naar de stille schoonheid van het verleden.

☞ En tenslotte dan een en ander van Clerf of Clairveaux, aan het kleine klaterende riviertje de Clerf gelegen. Het is de hoofdstad van den Noordelijken Ösling. Natuurlijk is ook hier een oude burchruïne, maar deze ligt nu eens midden in het stadje. Ze is tot museum ingericht. ☞ Bijster indrukwekkend is de prachtige Benedictijner Abdij, die tot ver in den omtrek zichtbaar is; een rijk voorbeeld van neo-Romaansche bouwkunst. Zij is gebouwd op dezen neutralen en veiligen grond, toen de kloosterorde der Benedictijnen uit Frankrijk werd verdreven. Den belangstellenden bezoeker — of hij Rooms-Katholiek is of niet, doet niets ter zake — wordt de Abdij met refectorium, bibliotheek etc. gaarne getoond; alleen vrouwen mogen niet achter de

deuren met „Clausura” er op, komen. ☞ Vlak bij deze abdij staat het gedenkteken van den „Knuppelloorlog”. Wat dat beteekent? Laat ik het U tot slot mogen vertellen, niet alleen als historische bijzonderheid, maar ook omdat het ons een blik vergunt in de eenvoudige en oprechte ziel van den bewoner des barren Öslings. ☞ We schrijven 1798. Ook Luxemburg zucht onder Fransche zwaren druk: belastingen op van alles en nog wat, onbetaalbare prijzen voor zout en leer, tabak en koffie en suiker . . . en tenslotte de gehate conscriptie. Overal gistte het en, nadat reeds hier en daar verzet had plaats gevonden, brak 27 October de opstand los: de boeren van den Ösling liepen te wapen. Dit is de Knuppelloorlog (Luxemburgsch: „Klöppelkrieg”) of dorschvlegel-opstand geworden. Het was een tamelijk slecht georganiseerde en vrijwel geheel onvoorbereide beweging die, achteraf en nuchter bekeken, op niets moest uitloopen. Maar toch had dit

ESCH AAN DE SAUER

verzet tegen dwingelandij, deze poging tot het afwerpen van 't juk eens vreemden overheerschers, zonder den minsten twijfel zijn menschelijken en nobelen kant. Immers: het recht en de rechtmatige verontwaardiging waren zeker aan den kant der boerenopstandelingen. ☞ Natuurlijk heeft Frankrijk het verzet neergeslagen; de muis kan niet tegen de kat opstaan. In Clerf werden 38, om en bij Arzfeld 53 man gearresteerd; ze gingen naar Luxemburg en werden daar, twee aan twee, in de Bokrots gekerkerd. ☞ Tegen Kerstmis 1798 kwam de krijgsraad bijeen en 34 der opstandelingen moesten hun roekeloosheid met hun bloed betalen. Zij werden ten deele gefusilleerd, nadat men ze eerst hun eigen graf had laten delven; de anderen lieten het leven onder de guillotine. ☞ Generaal Renard, de Fransche voorzitter van dien krijgsraad, was begaan met het lot dezer eenvoudige goede zielen, en hij wilde trachten hun nog het leven te redden door hun te vragen: „Jullie geweren waren toch niet met kogels geladen, wel? En jullie waren toch niet van zins om de Fransche soldaten

EEN TYPISCH LANDSCHAP IN DEN ÖSLING

te dooden?" Maar dan antwoordden de ondervraagden verwonderd: „Ja zeker, dat waren we wel van plan, en natuurlijk hadden we kogels in onze geweren!" . . . ☼ Toen ze op de beteekenis van dit antwoord gewezen werden, zeiden ze in ronde oprechtheid: „Wij kunnen er toch niet om liegen!" ☼ Zoo bezegelden ze hun eigen doodvonnis—maar verwierven zich eere voor hun nageslacht.

HEMELVAARTS- BROODEN

(Slot van bladz. 237)

WANNEER alle brooden gewogen zijn, worden zij verdeeld onder de

hierboven genoemde armen. ☼ In zeer ouden tijd werd hierop een uitzondering gemaakt voor het zwaarste brood: dit ging volgens gewoonte, bij beurten, om het jaar, naar het hoofd der gemeente Zelhem of Hengelo, die dan een „broodje" ontving, waarvan hij geen gebruik maakte, gezien het geweldige gewicht! ☼ Nog tot in het midden van de vorige eeuw was deze dag voor de bewoners van beide dorpen en ook voor die van andere Achterhoeksche gemeenten een groote feestdag; 't was een genoeglijk, in den aanvang onschuldig volksfeest, waarvan jong en oud, rijk en arm volop genoten. Het werd gevierd op een weiland bij het Muldershuis, waar men danste op de muziek van aloude wijsjes als: „Ik en mie'n mèke noar Hoaksebarg goat, o joa! o nei!" Of wel men zong, eveneens met begeleiding van de „trekharmonica" van „Driekusman", de woorden:

Now wol ik wal ees weten wat Hendrieksken zeg,
Hendrieksken zeg, Hendrieksken zeg,
[drieksken zeg,
Now wol ik wal ees weten wat Hendrieksken zeg,
[drieksken zeg,
Hendrieksken zèè bo [joa!
Met de händkes klap [klap klap,
Met de vötkes trap [trap trap,
Har ik di'j, al zol [ik di'j!
Dräai di'j ees um en [dans met mi'j]!

Als de laatste woorden van dit liedje weerklinken, draaien de dansende paartjes zich één keer om en dansen paarsgewijze eenige maten van de oude en in deze streken zéér geliefde polka.

☼ Zooals het echter bij zoovele volksfeesten is gegaan, zoo ging het ook hier: er kwam een tijd, dat er bezwaren tegen deze „kermis" rezen, zelfs ernstige. Het feest onttaardde nl. soms in dronkemanspartijen. Zoo zucht b.v. iemand in den „Gelderschen Volkalmanak" van 1848: „Rumoer en spektakel, heel den dag, tegen den avond het heele dorp dronken;

vechtpartijen van je welste en zoo meer — en tenslotte eenige knechts en meiden, wegens te veel genomen vrijheden, uit hun diensten gejaagd". ☼ Het gevolg van een en ander was, dat de feestelijkheden minder werden, om vrij spoedig geheel te verdwijnen. Sinds 1850—

1860 is het eenige, wat van deze gewoonte nog in stand gebleven is, het brengen en verdeelen van het brood. In eenige jaren tijdens den Wereldoorlog moesten, inplaats van brooden, broodbons geleverd worden. ☼ Dat deze levering de moeite loont, moge blijken uit het feit, dat in 1931 nog meer dan tweeduizend pond werd gebracht. In 1930 woog het zwaarste brood 158 pond; het werd geleverd door den landbouwer Hebink op „Papenberg" (de naam der boerderij) te Zelhem. In 1931 was het zwaarste brood 70 pond en verleden jaar kreeg de landbouwer A. Maalderink op „Tjoonk" den flesch Rinschen wijn voor zijn brood van 89 pond. En ook dit jaar zal het zwaarste brood zeker het gewicht van om en nabij honderd pond bereiken. ☼ Het zal voorkomen, dat een boerenplaats — in den Achterhoek wordt veelal de hofstede als „boerenplaats", een enkele maal als „boerenwoning" aangeduid — onder den hamer komt, hetzij in publieke veiling bij inzet en toeslag, of wel door onderhandschen verkoop. In zoo'n geval gaat

de verplichting van de broodlevering over op den koper, c.q. nieuwen bewoner. In de notarieele veilingsvoorwaarden of in de koopakte is dit nader omschreven. ☼ Een tiental jaren geleden heeft men er de volksdansen nog eens vertoond; toen was de harmonica-speler met zijn harmonica aanwezig en hoorde men

het handjesklappen en klompengeklos tijdens het dansen¹⁾. 't Geschiedde voor v. d. Ven's „Lentefilm". Bij die gelegenheid was ook de burgemeester van Hengelo (G.), jhr. A. Reynst, met kerkelijke armbesturen aanwezig, evenals de burgemeester van Zelhem, de heer J. Rijpstra. ☼ Van de vele al-oude volksgebruiken, welke hier en daar in onzen tijd helaas meer en meer verdwijnen, is het broodleveren op Hemelvaartsdag te Hengelo (G.) er een, dat niet licht verdwijnen zal, al zijn er dan ook enkele

OOGEN, DIE VEEL GEZIEN HEBBEN

NAAR HUIS

onderdeelen in den loop der jaren van verloren gegaan.

1) Zie Buiten nr. 14, jaargang 1932.

Toen TITIAAN zijn derde schilderij van Karel V maakte, zeide hij: „Ik heb nu voor de derde maal de eer Uwe Majesteit te schilderen," waarop de Keizer: „Dan geeft ge me daarmee voor de derde maal onsterfelijkheid."